

tolos, quam successores eorum Episcopos significare possunt; tamen, cum Joannes Evangelista usque ad 100 Christi Domini annum supervixerit, teste Hieronymo, Eusebio, et aliis, satis verisimile est, saltem in Ephesina Ecclesia potuisse consuetudinem illam ipso adhuc vivente inchoare. Esto vero inceperit paulo post Apostolos, id satis superque est ad rem significandam, de qua agimus. Præcipue si quis notet in verbis Urbani illum vivendi modum in communi, non fuisse necessarium, nec generalem omnibus fidelibus, sed his tantum qui voluntarie illum eligebant; profitebantur autem voluntariam paupertatem in particulari cum possessione et proprietate honorum stabilium in communi, ex quibus alebantur. Hic ergo vivendi modus a principio etiam Ecclesiæ fuit receptus et probatus, non solum ut licitus, sed etiam ut aptus ad perfectionem Christianam insequendam, et ut sufficiens ad explendum consilium paupertatis, a Christo datum. Denique ex antiquissima fundatione monasteriorum diversarum religionum, præsertim monachalium, potest hæc traditio Ecclesiæ sufficienter colligi. Nam inter alia de Gregorio Papa refert Joannes Diaconus, lib. 4 Vitæ ejus, cap. 5 et 6, ex patrimonio suo septem monasteria erexisse, et singulis prædia et possessiones attribuisse, et ex historiis facile esset multa similia referre; et Justinianus imperator, in legibus supra commemoratis, et post illum omnia jura docent religiones esse capaces honorum bonorum in communi; imo ad eas pertinere talia religiosorum bona, nisi ex speciali instituto illis renuntient.

30. *Ratione probatur.* — Ratio denique facile redditur, quia, supposita paupertate in particulari, in communi dominio talium rerum neque est ulla deformitas, neque morale impedimentum acquirendæ perfectionis; ergo cum illo dominio stat paupertas sufficiens ad perfectionem. Consequentia est evidens ex superius dictis, quia paupertas solum assumitur ut instrumentum removens impedimenta. Antecedens autem quoad priorem partem constat, tum ex omnibus dictis de dominio rerum mobilium; nam quod materia domini sint res immobiles, nullam specialem rationem injustitiæ, vel alterius vitii specialiter continet, ut per se notum videtur. Quoad alteram verè partem optime probatur a D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 7, quia hoc dominium in communi non affert sollicitudinem singulis religionibus; nam per paucos adminis-

trantur, et magna ex parte per externos, et ita reliqui omnes quiete, et sine cura, vel sollicitudine rerum temporalium vivere possunt. Illi præterea, quibus hæc cura imponitur, cum non administrent illa bona tanquam propria, neque ob privatam utilitatem temporalem, sed ob communem et spiritualem, nihil inde impediuntur ad perfectionem charitatis, quia illud ipsum est opus magnæ charitatis. Unde D. Prosper, lib. 2 de Vita contemplativa, cap. 9, exemplo sancti Paulini, et sancti Hilarii confirmat, et propria debere propter perfectionem contemni, et sine impedimento perfectionis posse Ecclesiæ facultates, quæ sunt communes, possideri. Quod etiam refertur in Concil. Aquisgran., sub Ludovico imperatore, cap. 35, et in cap. *Expedit*, 12, q. 1.

31. *Objectio hæreticorum.* — *Responsio.* — *Ad primum membrum.* — *Ad secundum.* — Solum obijciunt hæretici, quia hoc non est relinquere omnia, et dare pauperibus; nam si quis antea nihil habebat, et monasterium ingreditur, non tam relinquit sua quam acquirit aliena, saltem per quamdam participationem; si autem habebat divitias, et eas monasterio tribuit in communi conservandas, non tam eas relinquit quam reponit, ut certius et securius eis fruatur; si denique quæ habebat vendidit, et tribuit pauperibus, ut ex communibus bonis alicujus religionis vivat, non tam relinquit bona, quam incerta pro certis commutat. Respondemus illum vere implere consilium paupertatis Christi, nam revera fit pauper, cum nullius rei dominium retineat, nec possit suo arbitrio de aliqua re disponere, neque etiam debeat ex communibus plus accipere quam ei opus sit, quæ est maxima paupertas. Nam quod hæc necessaria proveniant ex rebus communibus, vel aliis modis comparentur, parum refert ad paupertatem singulorum. Unde ad primum membrum respondetur, quantumcumque aliquis sit pauper, multum propter Christum relinquere, relinquendo quod habet, et quod posset habere, et libertatem habendi et disponendi ad libitum de his quibus usus est, ut Sancti Patres de paupertate Apostolorum passim dicunt. Quod autem in hac paupertate fiat particeps communium bonorum religionis, non est fieri divitem, cum non fiat dominus illorum, sed est modus quidam perfectus et religiosus utendi rebus temporalibus, quantum oportet, salva paupertate. Unde ad secundum membrum dicitur, etiam illo modo vere relinquere omnia, cum homo se privet do-

minio et libertate utendi illis, et dari pauperibus, voluntariis quidem, sed tamen veris et perfectis; quod vero talis persona postea usura sit communibus bonis talis religionis, nihil diminuit de veritate aut de merito paupertatis, quia non excedit indigentiam naturæ, sed in eo servatur quod dixit Paulus, 1 Timot. 6: *Habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus.* Et idem dicendum est ad tertium membrum; nam illa non est commutatio divitiarum pro divitiis, sed status divitiarum pro statu paupertatis; quod autem in tali statu paupertatis provisus sit ab Ecclesia modus sufficiens subveniendi naturæ, non est contra paupertatem, nec contra consilium perfectionis, sed pertinet potius ad singularum Christi et Ecclesiæ providentiam, quæ varios modos instituit, quibus voluntarii Christi pauperes alantur, juxta varios status, et vivendi ritus, ut in omnibus quodammodo experimento cognoscatur, etiam quoad hæc temporalia impleri Christi promissionem, quod qui propter ipsum aliquid reliquerit, centuplum sit accepturus.

CAPUT IX.

QUÆNAM PAUPERTAS, INTER EAS QUÆ A RELIGIOSIS COMMUNITATIBUS OBSERVANTUR, SIT OMNIUM PRÆSTANTISSIMA.

1. Ex his quæ diximus superiori capite, præsens hæc controversia orta est inter Theologos, scilicet, quænam paupertatem, ex his quas supra commemoravimus, sit aptior ad perfectionem obtinendam, atque adeo simpliciter perfectior. Quidam enim existimant absolute et simpliciter præferendam esse paupertatem illam, quæ nullum mobilium etiam rerum dominium in communi admittit. Quod videtur sanctus Franciscus suo exemplo docuisse, et ideo qui ejus institutum profitentur, ita sentire videntur. Imo et Christus Dominus exemplo suo id docuisse videtur, cum de se dixit: *Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet*, Matth. 8, ubi Chrysost., hom. 28, advertit, *non dixisse habere se quidem, sed despiciere, sed nihil se prorsus habere*; et Hieronymus sic interpretatur: *Quid me propter divitias et lucra seculi cupis sequi, cum tantæ sim paupertatis, ut nec hospitium quidem habeam, nec meo utar tecto?* et D. Thom., opusc. 17, cap. 15, ex Chrysost., hæc refert verba circa prædictum Christi exemplum ac testimonium: *Aspice qualiter pau-*

peratam, quam Dominus docuerat, et opere demonstravit, non erat ei mensa, non candellabrum, non domus, nec quidquam aliud tale. Denique cum Christus Dominus simpliciter consuluerit paupertatem, quo hæc fuerit major, eo per se loquendo erit magis consentanea consilio ejus.

2. *Tres fines religionis.* — At vero D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 7, neutram paupertatem putat simpliciter esse præferendam, sed illam quæ fuerit magis accommodata filiis religionis; nam cum paupertas non propter se spectatur, sed præcise ut medium ad finem perfectionis, non semper illa paupertas est melior quæ est major, sed quæ est magis proportionata ad finem, nam in hoc consistit perfectio ejus. Distinguit ergo tres ordines, seu fines religionum. Quædam enim sunt principaliter activæ, circa opéra corporalia, ut hospitalitatis, militiæ, etc., et in his ait melius esse habere in communi bona etiam copiosa, quia ad illum finem necessaria sunt. Aliæ vero sunt religiones, quæ ad vitam tantum contemplativam ordinantur; et in his etiam ait, conveniens esse habere possessiones in communi moderatas, quia illo modo sufficienter tollitur sollicitudo temporalium rerum, quatenus ad illum finem necessarium est. Aliæ denique sunt religiones, quæ non solum ad contemplandum, sed etiam ad contemplata aliis tradendum institutæ sunt; et in his ait paupertatem, tam in particulari, quam in communi, esse præferendam; quia ille status indiget minima sollicitudine temporalis; hoc autem paupertatis genus minimam sollicitudinem relinquit, omnino enim illam auferre hujus vitæ status non permittit. Si quis autem recte consideret, ex hac doctrina D. Thom. colligitur, absolute et simpliciter loquendo, hoc ultimum paupertatis genus esse perfectius cæteris, quia ille tertius ordo religionum et finis ejus est cæteris perfectior; ergo paupertas illi proportionata est etiam perfectior cæteris.

3. *Tertia opinio.* — *Favet Concilium Tridentinum.* — Nihilominus non defuerunt viri docti, et sectatores D. Thomæ, qui, absolute loquendo, censeant esse melius secundum genus paupertatis, etiam his religionibus, quæ ad contemplandum, et ad contemplata aliis communicanda ordinantur. A qua sententia non multum discrepat Cajetan., circa d. art. 7 D. Thom.; nam, licet dicat simpliciter melius esse his religionibus non habere possessiones in communi, sed vivere ex elec-

mosynis, tamen ad hoc requirit et magnam moderationem in religiosorum numero, et magnam perfectionem in vita eorum; unde secundum præsentem statum convenientius esse habere possessiones in communi. Id vero expressius docuit Ferrar., 3 Cont. gentes, cap. 133, in fine, dicens: *Qui hac tempestate, frigescente in hominibus charitate, et religionibus, quæ paupertatem voluntariam sectantur, multiplicatis, non possunt religiosi ab aliis sustentationem vitæ acquirere, nisi cum magna sollicitudine, et mentis distractione, quæ a spiritualium contemplatione eos retrahi necesse est: idcirco convenientius fortassis est ut habeant in communi, unde vitæ necessaria habere possint, quam ut mendicanti dent operam.* Ubi non ex parte uniuscujusque religionis, sed ex parte secularium, et ex multitudine religionum rationem hujus majoris congruentiæ assumit. Eandem sententiam latius amplectitur Soto, lib. 3 de Justitia, q. 5, art. 3, conclus. 3, ubi conjungit utrasque causas ab aliis auctoribus tactas. Idem Viguerius, in Summa, cap. 17, § 1, vers. 19. Huic sententiæ videtur favere Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 3, de Regularibus, ubi omnibus monasteriis et domibus religionum, etiam mendicantium, concedit ut possint habere immobilia bona, etiamsi ex instituto, et quocumque alio modo illis esset prohibitum, exceptis solis fratribus Minoribus de Observantia, et Capuccinis. Per quod decretum significavit, hunc modum vivendi ex possessionibus communibus regulariter esse magis convenientem; excepit autem Minores, tum propter singularem illius religionis professionem; tum etiam quia non expediebat hoc institutum omnino auferre a statu religionis; tum denique quia si hic modus paupertatis in paucioribus religionibus observetur, facilius poterit, cum augmento perfectionis, in una vel altera religione observari.

4. *Assertio: Paupertas bonorum stabilium, tam in particulari, quam in communi, est perfectior in religiosis Apostolicis.* — *Hanc profitetur paupertatem religio D. Francisci.* — *Item Societas Jesu professæ.* — *Probatur.* — In hac re dicendum censeo in his religiosis, qui statum Apostolicum profitentur, non solum propriam unionem cum Deo per contemplationem, sed etiam proximorum spirituales fructus quærendo, perfectiorem esse paupertatem, tam in particulari, quam in communi, quoad stabiles redditus, vel possessiones ex quibus illi percipiuntur, per se lo-

quendo, et ex vi status: ita loquitur D. Thom., et in Opusc. 17 et seq., id late defendit; et S. Bonavent., tom. 1 Opusculorum, opusc. 17, de Christi paupertate, § *Queritur de mendicatione.* Quod nobis satis confirmat exemplum Christi, et Collegii Apostolici, de quo supra dictum est. Cui accedit exemplum S. Francisci, et D. Dominici, qui videntur fuisse primi institutores hujusmodi religionum mendicantium, quæ ad spiritualia ministeria proximorum aliquo modo ordinantur; nam, licet aliquæ religiones, quæ nunc observant hoc genus instituti, existimentur antiquiores, tamen quoad hunc vivendi modum fortasse sunt posteriores, ut postea videbimus. Quantum autem D. Franciscus hanc paupertatem amaverit, satis per se notum est. De divo autem Dominico refert Bonaventura supra, in morte sua imprecatum esse omnibus maledictionem, qui in ordinem suum possessiones conarentur inducere; quanquam non videatur specialem regulam de hoc constituisse, sicut B. Franciscus, et ideo a toto ordine postea statutum fuit Parisiis, in capitulo generali celebrato anno 1228, et habetur in eorum constitutionibus, distinct. 2, cap. 20, lect. 3. Denique (ut alia omittamus) Societas Jesu professæ, sicut in prædicto fine et modo religionis Apostolos imitatur, ita modum illum paupertatis, approbante Sede Apostolica, profitetur, et non solum per solemne votum illam promittit, sed etiam novo voto, quasi reflexo, promittit nunquam consentire, quantum in se est, ut talis paupertas immutetur et minuatur; quam institutionem specialiter postea declarabimus et confirmabimus. Nunc sufficit nobis ratio D. Thomæ, quia hic modus vivendi de se liberior est a cura et sollicitudine temporalium rerum. Sed quia in hoc potest esse nonnullum humanum arbitrium, quid scilicet majorem sollicitudinem requirat, administratio propriarum possessionum communitatis, vel mendicatio elemosynarum pro tota communitate, addo in hoc dubio, et in æquilibrio, vel etiam si de æqualitate utrinque constaret, præferendam esse paupertatem in communi, tum propter Christi exemplum; tum quia ex se habet adjunctum exercitium plurium virtutum, humilitatis, patientiæ, confidentiæ in Deo, etc.; tum denique quia de se est aptior ad communicationem proximorum, et ideo quamvis ex parte sollicitudinis esset æqualitas (quod etiam non admittimus), in tali statu præferenda est. Unde obiter adverteo, cum D. Thomas ait pau-

peritatem deservire perfectioni, quatenus auferit sollicitudinem bonorum temporalium, non excludere omnem aliam utilitatem, sed assignare primariam causam, propter quam non solum utilis, sed etiam necessaria est paupertas; præter eam vero posse habere alias utilitates, ut explicatum est.

5. *Assertio secunda.* — Quanquam autem hoc ita sit, negari non potest quin, loquendo in particulari de hac vel illa religione, possit, ratione circumstantiarum, esse illi magis expediens habere possessiones moderatas in communi. Et hoc maxime intendunt auctores citati, et hoc ad summum probant eorum conjecturæ. Quibus nos addimus primum, non omnes illas circumstantias, vel incommoda quæ illi auctores proponunt, inveniri in omni religione quæ hanc paupertatem profitetur, et si in aliqua inveniuntur, non in omnibus monasteriis, neque in pluribus. Deinde si alicubi inveniuntur, vel paulatim introducantur, non propterea statim immutandam esse paupertatem, sed alia remedia esse adhibenda, et totis viribus conandum ut talis paupertas conservetur, quia revera esse potest occasio multarum virtutum, et valde proportionatæ tali statui. Ubi autem ob diurnam experientiam aliud expedire judicatum fuerit, et ideo legitima auctoritate fuerit introductum vel immutatum, reprehendi non poterit, sed laudari; nec timendum est quod ob eam rem substantialis perfectio minuatur.

6. *Dubitatio specialis, circa providentiam bonorum mobilium.* — *Resolutio.* — Hic vero ulterius inquiri potest, an in hujusmodi religionibus, quæ hanc paupertatem profitentur, perfectius sit non solum immobilia bona non possidere, verum etiam neque ex rebus usu consumptibilibus in futurum tempus provideri, eas scilicet congregando pro temporibus opportunitis. Omissis enim hæreticis, qui hoc putarunt per se esse illicitum, contra quos satis in superioribus dictum est, non desunt religiosi, qui putent pertinere ad majorem perfectionem, nihil providere in futurum, sed in diem vivere, petendo quotidie elemosynas pro singulis diebus necessarias. Sed, quamvis hoc fortasse possit alicubi cum fructu, vel sine reprehensione servari, loquendo tamen moraliter ac regulariter, prout de rebus humanis judicandum est, ille modus vivendi nec est expediens, neque consulendus, et ideo D. Thom. supra prudenter dixit: *Minimam sollicitudinem ingerit servare res usui hominum necessarias, tempore congruo procuratas; et*

infra inquit: *Et hoc Dominus paupertatis institutor docuit suo exemplo; habebat enim oculos Judæ commissos, in quibus recondebantur ei oblata, Joan. 12, ubi August., tract. 50: Exemplum Domini accipe conversantis in terra; et tract. 62: Habebat Dominus oculos, et a fidelibus oblata conserrans, et suorum necessitatibus, et aliis indigentibus tribuebat, tum primum Ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta, quæ cum aliis multis referuntur, 12, q. 1, et ex lib. Augustini de Opere monach. Multa ad hoc confirmandum assumi possunt, et ex consuetudine omnium religionum, et specialiter de religione Minorum declaratum est a Summis Pontificibus, in cap. *Exiit*, et aliis decretis supra citatis. Denique, considerata hominum conditione et indigentia, et temporum et actionum varietate, est aut moraliter impossibile communitatem religiosam sustentare, omnibusque illius necessitatibus subvenire, vel certe est adeo difficile, ut sine magna distractione et inquietudine, ac periculo religiosorum fieri non possit.*

7. *Ultima dubitatio: an sit perfectius non habere dominium in communi, etiam istorum bonorum mobilium.* — *Paupertas in communi quoad immobilia est medium per se ad perfectionem.* — Tandem inquiri potest an per se spectet ad majorem perfectionem habere hæc ipsa bona mobilia, absque dominio communitatis, etiam pro illo tempore quo possidentur et conservantur; nam fratres Minores hoc punctum paupertatis, tanquam sibi proprium, et ad sui status perfectionem maxime pertinens, defendunt; quibus in hac parte favet Nicolaus IV, et Clemens V, in locis supra citatis; Joannes autem XXII, in citatis etiam Extravagantibus de Verborum significatione, videtur hoc genus paupertatis pro nihilo ducere, vel potius tanquam moraliter impossibile refutare. Verumtamen hæc controversia, et in 2 tom. tertiæ partis, et in superioribus, sufficienter tacta est. Non censemus enim ad moralem usum, et ad profectum perfectionis esse magni momenti. Quamvis enim non negemus professionem illius paupertatis esse possibilem, et amorem ejus sanctum esse, et posse habere optimos spirituales effectus, et ex hac parte posse ad majorem perfectionem juvare, sicut conferre possunt omnes boni affectus et actus virtutum, nihilominus non existimamus hanc carentiam domini quoad hoc punctum per se pertinere ad eam paupertatem, quæ est instrumentum perfectionis acquirendæ. Aliud est enim esse objectum, vel effectum

bonum, et honestum, et accommodatum statui perfectionis, quia cum illa esse potest, et per se non excludit aliquid melius. Quod totum admittimus in illo gradu seu puncto paupertatis. Aliud vero est esse medium per se ordinatum et moraliter necessarium ad perfectionem acquirendam in quocumque gradu perfectionis, et juxta perfectissimum finem religiosi status; et sic negamus illum gradum paupertatis pertinere ad majorem perfectionem. Cujus ratio est, quia habere vel non habere dominium illo modo, nec refert aliquid ad augendam vel minuendam sollicitudinem rerum temporalium, neque etiam confert ad actus aliarum virtutum exercendos, vel humilitatis, patientiæ, et similes ad perfectionem valde utiles. Declaratur hoc primo ex differentia inter mobilia bona et immobilia; nam immobilia sicut non habentur sub dominio, ita nec possidentur, nec administrantur a tali religione, quia possessa et administrata, non minorem sollicitudinem afferrent, quam si essent propria; nec etiam minus impedirent incertam mendicitatem, seu indigentiam cleemosynarum, et ideo paupertas in communi quoad bona immobilia est medium per se conferens ad perfectionem, minuendo sollicitudinem temporalem, et præbendo occasionem mendicitatis, et earum virtutum quæ cum illa conjunctæ sunt. At vero mobilia bona necessaria ad victum et vestitum humanum, quantumcumque dicantur non haberi sub dominio communitatis, nihilominus excludi non potest, quin convenienti modo, et opportuno tempore congregentur, et consequenter possideantur, custodiantur, administrantur, et suis temporibus dispensentur, expendantur, et consumantur a communitate, vel nomine communitatis. Quæ omnia nec majori sollicitudine fiunt propter illam carentiam dominii, ut per se constat, quia tam fideliter administranda sunt illa bona, quam si essent propria; neque etiam illa bona cum dominio possessa magis excludunt incertam mendicitatem; nam per eandem obtinentur, sive cum dominio, sive absque illo acquirantur.

8. *Duplex genus bonorum immobilium.* — Ex quibus duo in hac materia observanda elicio: unum pertinet ad bona immobilia, quorum carentiam in communi diximus per se pertinere ad majorem perfectionem; intelligendum enim hoc est de illis bonis, quæ ad hunc finem habentur, ut ex eorum fructibus, seu redditibus religiosi alantur; nam

hæc bona sunt quæ sollicitudinem evitabilem (ut sic dicam) afferunt, et incertam mendicitatem excludunt. Sunt vero alia bona immobilia, quæ solum ad necessarium usum possidentur, ut est domus ad habitandum, et Ecclesia ad Deo et proximis ministrandum; et si quid aliud est simile; et hæc necessario possidenda sunt, conservanda, et debite administranda. Quod si hæc aliquam sollicitudinem afferunt, illa excusabilis humano modo non est; suppono enim talia bona cum debita moderatione possideri et administrari, et ideo carentia eorum quoad possessionem et administrationem respectu communitatis non pertinet ad perfectionem. Et consequenter, quod communitas habeat dominium talium bonorum, vel quod dicatur esse apud Pontificem, per se non est medium necessarium ad majorem perfectionem, quia tale dominium per se neque auget, nec minuit sollicitudinem, nec impedit mendicitatem, aut aliud exercitium externum virtutis, quod possit ad perfectionem juvare.

9. Aliud illatum pertinet ad quæstum, seu congregationem pecuniarum vel aliorum bonorum mobilium; nam, licet verum sit, hoc per se non impedire statum perfectionis humanæ, quia est moraliter necessarium ad vitam humanam sustentandam, nihilominus necesse est ut in hoc moderatio paupertati accommodata diligenter observetur: quod maxime commendant Pontifices in d. capit. *Exiit*, et *Clemen. Exiit*, quia si in hoc genere quæstus permittantur excessus, et majorem multo sollicitudinem afferre potest, quam possessionum divitiarum, et moraliter etiam potest excludere indigentiam, et incertam mendicitatem, saltem pro multo tempore. Et ideo, cum dicimus possessionem horum bonorum mobilium, et eorum acquisitionem et conservationem non repugnare perfectioni paupertatis, intelligendum est de possessione et suppellectili accommodata statui paupertatis juxta uniuscujusque religionis regulam et institutionem, et similiter de prudenti providentia in præveniendis seu congregandis hujusmodi rebus, temporibus opportunis, et conservandis solum pro eo tempore quod juxta rerum conditionem, et circumstantias locorum ac temporum, moraliter fuerit existimatum necessarium, aut valde conveniens. In quo præter regulam uniuscujusque instituti (quæ servanda est, si aliquid in hoc disposerit), nullam aliam præbere possumus, præter prudentiam et bonam in-

tentionem Prælatorum, et aliarum personarum ad quarum sollicitudinem monasterii sustentatio pertinuerit.

CAPUT X.

QUÆ OBLIGATIO EX VOTO SOLEMNI PAUPERTATIS ORIATUR, ET QUIBUS MODIS CONTRA ILLAM GRAVITER PECCATUR.

1. Principio habenda præ oculis sunt, quæ de voto simplici paupertatis superius sunt dicta; nam cum hæc vota quoad substantiam sint ejusdem rationis, formaliter (ut sic dicam) eandem obligationem inducunt; materialiter autem potest esse diversa, prout illa obligatio ad majorem vel minorem materiam potest applicari; hoc ergo nobis hic superest declarandum, quid videlicet in hoc peculiare habeat votum paupertatis factum in solemnī professione religionis. Agimus autem de hoc voto, prout nunc est in usu Ecclesiæ in communi vita religiosa, generatim illud considerando, et abstrahendo nunc ab illa speciali paupertate, quæ proprietatem etiam in communi excludit, de cujus obligatione aliquid dicemus ad finem hujus libri, et abstrahendo etiam a specialibus observantiis, si quæ fortasse circa hoc sunt in particularibus religionibus, de quibus, quantum ad nostrum institutum spectat, in discursu operis dicemus.

2. *Assertio, ad quid hoc votum obliget.* — Primo ergo obligat hoc votum ad non habendum dominium seu proprietatem alicujus rei; hoc est certissimum apud omnes qui de hac materia scribunt, et sumitur ex c. 2, et c. *Cum ad monasterium*, de Statu monach., cum similibus; et manifeste ex Concilio Tridentino, sess. 25, cap. 2, de Regul. Ex quibus locis, et ex modo loquendi, et ex pœna religionis proprietariis imposita, manifeste constat hanc obligationem ex suo genere esse sub culpa mortali. Quod etiam suadet illud antiquum et vulgare exemplum de religioso, qui post mortem proprietarius inventus et cognitus est, et ideo in loco profano cum sua pecunia sepultus est, ut extat apud Hieron., Epist. 22 ad Eustochium, de Custodia virginitalis, et ex Gregor. etiam illud retulimus; quo etiam spectat quod S. Bonavent. refert de S. Francisco, quod, scilicet, specialiter maledixerit eis qui in sua religione proprietarii fuerint, et quid simile de S. Dominico supra retulimus ex eodem Bonaventura. Ratio est clara,

quia tale peccatum est contra votum; ergo est sacrilegium; ergo est peccatum ex genere suo mortale. Dicet vero aliquis: cum dictum sit, per votum paupertatis fieri personam incapacem dominii, qui fieri potest ut religiosus peccet acceptando dominium? Respondeo: esto non possit religiosus dominium cum effectu consequi, potest nihilominus affectu velle aut dominium ipsum obtinere ex ignorantia, vel inconsideratione incapacitatis suæ, vel certe quia, licet non possit esse dominus, vult habere rem tanquam dominus.

3. *Dupliciter potest committi peccatum in hac materia.* — *Delectatio morosa quando sit peccaminosa.* — Unde colligitur dupliciter posse committi hoc peccatum. Primo, per directam voluntatem habendi vel acquirendi dominium; secundo, per modum accipiendi rem, moraliter æquivalentem dominio, seu acquisitioni ejus, quantum est ex parte accipientis, et in hoc modo explicando præcipue consistit substantia hujus materiæ; nam prior breviter expediri potest. Ille enim peccandi modus per se satis clarus est, nec fere indiget alia expositione; est tamen raro contingens, præsertim in peccatis prodeuntibus in externam actionem, qualis est accipere vel retinere aliquid, quia ignorantia vel inconsideratio proprii status raro contingit; existente autem cognitione propriæ incapacitatis, nemo conatur ad impossibile. Nullus ergo religiosus, moraliter loquendo, accipit aliquid cum absoluta voluntate et directa acquirendi dominium ejus. Dixi autem, *præsertim in peccatis prodeuntibus in externam actionem*, quia si loquamur de peccatis pure internis, per inutilia desideria habendi divitias et dominium earum, vel per morosas delectationes in hujusmodi objectis cogitatis, facile potest peccari desiderando directe proprium dominium, quia desiderium etiam ad rem impossibilem extenditur. Oportet autem advertere hoc desiderium posse in objecto includere compositionem cum voto, ut si sit desiderium habendi divitias, non obstante voto, cum voluntate formali aut virtuali obtinendi dominium earum, si esset possibile, etiam rumpendo votum, et tunc clara est inordinatio gravis talis desiderii, quia est sacrilega, et contraria voto, atque ita ex suo genere peccatum mortale. Si autem tale desiderium non includat dictam compositionem, sed potius votum ipsum excludat, tunc, per se loquendo, non est actus contra votum, licet ex alio capite sit pecca-

minimus, saltem quia inutilis; ut si quis ita desideret: Cuperem habere divitias, nisi votum impediret, vel: Nollem fecisse votum, ut possem esse dives; nam in priori actu omnino excluditur affectus voto contrarius, imo per illa verba non tam videtur explicari aliquis affectus, qui in præsenti habeatur, quam ille qui haberetur, si votum factum non fuisset; constat autem tunc illum affectum non fuisse futurum voto contrarium. Unde si aliquis simplex affectus in præsenti habetur, talis est quoad bonitatem vel malitiam, qualis esset sine voto, quia per conditionem appositam illud excludit, et materia talis est, ut separari possit a voto. Sicut qui habet hunc interiorem consensum conditionatum, Si hodie non esset prohibitio præcepti, comedere carnes, non ager contra præceptum. In altero autem actu solum includitur ultra hunc affectum displicentia quædam de voto facto, quæ per se etiam non est peccatum mortale, ex omnium sententia; quia qui vovit aliquid, non promisit perseverare in tali complacentia voti facti, ut nunquam illi displiceat, sed solum promisit perseverare in proposito implendi votum. Dico autem, *per se loquendo*; nam si quis per hujusmodi actus se exponat periculo retrocedendi, et tandem committendi aliquid contra votum, ex eo capite poterunt tales actus esse contrarii voto; et ideo omnino vitandi sunt, tum quia inutiles, tum etiam quia perniciosi. Unde etiam fit, malam esse in religioso delectationem morosam de dominio vel libero usu divitiarum; de qua magis dubitari potest, an sit voto contraria, cum sit de objecto prohibito per votum; nam omnis delectatio morosa de objecto peccaminoso talem malitiam inducit, qualem habet objectum, et actus prohibitus circa illud. Nihilominus probabilius censeo illum actum non esse contrarium voto, quando excludit propositum agendi contra votum; et ideo neque esse peccatum mortale per se, et ex vi objecti. Illud enim principium, quod delectatio morosa de objecto pravo participat malitiam ejusdem speciei, ad summum locum habet, quando illa malitia objectiva est intrinseca materia, de qua delectatio sumitur, non vero quando materia solum est mala, quia prohibita; nam tunc malitia est separabilis per cogitationem, in ordine ad delectationem internam, quamvis non sit separabilis ab executione, durante prohibitione. Sic enim delectatio morosa in die prohibito de esu carniarum non est per se peccatum mortale, si alioquin

voluntas sit firma in proposito servandi præceptum; ita ergo est in præsenti; in hoc enim æquiparatur materia voti paupertatis, quod per se et intrinsece non est mala, sed solum quia ejus carentia promissa fuit; de qua re alibi latius; interim videatur Sanchez, lib. 1 Decal., c. 2, n. 40; Vasquez 1. 2, disp. 3, c. 3, etc.

4. Circa posteriorem igitur peccandi modum, imprimis observari oportet, triplex esse actionum vel quasi actionum genus, in quibus potest aliquis se gerere tanquam dominus temporalium bonorum, scilicet, in acquisitione eorum; nam hoc est primum quod ad dominium requiritur; deinde in retentione seu conservatione; ac denique in dispensatione seu consumptione talium bonorum; quia ergo religiosi, non obstante voto, et accipiunt hæc bona saltem quoad possessionem seu retentionem facti, et retinent illa, et illis etiam utuntur usque ad consumptionem, in singulis explicare necesse est quando ita fiant ut in eis censeatur moraliter dominium usurpari, et contra votum fieri; et consequenter quæ conditiones concurrere debeant ut licite et juxta voti exigentiam fiant. Possunt autem hæc actiones tam circa bona mobilia quam immobilia exerceri; ordinarie autem prout a religiosis fiunt, circa mobilia versantur; et ideo de illis præcipue dicemus, quia frequentia dubia moralia circa illa maxime occurrunt; in fine autem adjungemus aliquid de bonis immobilibus, quatenus a privato religioso possunt aliquando possideri. Adverto autem hic non esse sermonem de religiosis factis Episcopis, nec de religiosis ejectis, sed solum de his qui in unione, et obedientia suæ religionis permanent, nam de cæteris postea dicemus.

CAPUT XI.

QUÆNAM ACCEPTIO SEU ACQUISITIO ALICUJUS REI SIT IN RELIGIOSO VITIUM PROPRIETATIS, SEU CONTRARIA VOTO PAUPERTATIS.

1. *Assertio et regula generalis.* — Primo, dubitari potest quando acceptio alicujus rei sit actus dominii, et proprietatis, et consequenter sit voto contraria. Regula generalis, quæ in hoc assignari solet, est, quando religiosus privatus accipit aliquid sine licentia sui prælati; et ideo censetur tunc peccatum mortale ex genere suo, nisi ex levitate materiae fiat veniale; ita sentit Navar., c. *Non*

dicatis, seu comment. 2 de Regul. sæpe, et sumitur ex communi Doctorum sententia, in c. *Cum ad monasterium*, de Statu monach.; et insinuat in textu, nam prius prohibetur monachus habere proprium, et inde statim concluditur: *Unde si alicui fuerit aliquid specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur*; ac si diceret, accipere aliquid sine facultate superioris esse actum proprietatis; et ita etiam Gregor. Lop., in leg. 14 (quæ ex illo textu ad litteram sumpta est), tit. 7, p. 1; et ideo omnes etiam antiqui Patres monachorum, Basilius, Augustinus, Benedictus, etc., supra citati, cum aiunt proprietatem non esse licitam monacho, statim declarant non licere illi aliquid accipere sine licentia prælati, ut patet in c. *Non dicatis*, 12, q. 1. Sic etiam in cap. *Joannes frater*, de Regul., mandatur ne aliquis religiosus *peculiare quidquam habeat*; illud autem peculiare dicitur, quod sine licentia Prælati recipitur.

2. Denique Concilium Tridentinum, sess. 25, c. 2, de Regul., solum ex permissione superioris permittit regulari usum mobilium bonorum, et statim subdit: *Quod si quis aliquid quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio, activa et passiva voce privatus sit*, etc., scilicet tanquam proprietarius; eadem autem est ratio de acceptione rei, et de quocumque usu, et ideo in principio ejusdem capituli dixit idem Concilium, non posse religiosum habere aliqua bona tanquam propria, *sed statim* (inquit) *ea superiori tradantur*; moraliter autem tradi censentur, quando ab eo petitur facultas, et nomine seu auctoritate ipsius accipiuntur et retinentur, vel alii traduntur. Et hinc sumitur ratio prædictæ regulæ; nam contrectare bona temporalia proprio nomine et auctoritate, ad possidenda et retinenda illa, de se est actus dominii; sed qui rem accipit inscio Prælato, exercet hujusmodi actionem; ergo committit contra votum exercendo actum dominii et proprietatis; et confirmatur, nam qui vovet paupertatem, sicut vovet non habere, ita et non accipere aliquo modo, quia accipere ad habendum ordinatur; ergo maxime vovit non accipere tali modo, scilicet absque licentia superioris.

3. *Dubitatio prima: quæ licentia requiratur.* — Circa hanc vero regulam nonnulla declaranda supersunt. Primum est, qualis licentia necessaria sit, expressane, an vero sufficiat interpretativa. In quo imprimis certum est, ut res optime et sincere fiat, licentiam ex-

pressam esse necessariam, ubi commode postulari potest, quia hujusmodi licentiam postulat et religiosa regula, et conveniens ac ordinatus procedendi modus. Secundo est certum, quando non est commoditas petendi hanc licentiam, sufficere præsumptam seu interpretativam, et quando superior distat, vel est occupatus, et urget necessitas vel moralis commoditas accipiendi; tunc enim si quis probabiliter credat superiorem datum fuisse licentiam, si conveniri posset, sine peccato proprietatis accipi potest. Ut tamen melius fiat, oportet ut acceptio sit cum habitudine ad ordinatam retentionem et dispensationem, et consequenter ut fiat cum intentione manifestandi rem superiori, cum primum opportunitas occurrerit, ut ipse expresse ratam habeat acceptionem, vel irriteret, si voluerit, nam hoc etiam exigit religiosa regula, et debitus ordo. Item, quia sicut nihil potest recipi sine licentia, ita nec retineri, ut infra dicemus; ergo, eo saltem modo quo est necessaria expressa licentia ad recipiendum, si potest commode haberi, ita etiam ad retinendum; ergo quando illa expressa licentia non præcessit propter impedimentum, illo ablato relinquitur eadem obligatio petendi expressam licentiam, saltem propter retentionem. Unde obiter colligo, hoc solum habere locum, quando res accepta consumpta non est, priusquam expressa licentia potuerit a superiore postulari; tunc enim procedit ratio facta. At vero si res jam sit consumpta, cessat necessitas, quæ per se pertineat etiam ad perfectionem paupertatis, quia ad rem omnino præteritam, et quæ jam in futurum non pendet, impertinens est licentia vel consensus superioris; nam, licet illum non præbeat, res non potest esse infecta. Dico autem *per se, et ratione paupertatis*; nam in ordine ad alios fines posset id aliquando expedire, aut melius esse, vel ut superior dijudicet an aliquid culpæ vel imperfectionis fuerit commissum, vel ad melius cognoscendam in futurum voluntatem superioris pro similibus occasionibus, vel ut, quando oportuerit, possit esse gratus benefactori, etc.

4. *Assertio tertia: sufficit licentia tacita, etiamsi expressa posset postulari.* — Tertio, dicendum est in rigore præcepti sufficere tacitam vel probabiliter præsumptam superioris voluntatem, etiam in eo casu in quo posset expressa licentia postulari, et ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, aut non-